

کودتای نظامیان تایلند، زمینه‌ها و پیامدها

کد موضوعی: ۲۶۰

شماره مسلسل: ۱۳۷۲۹

خردادماه ۱۳۹۳

دفتر: مطالعات سیاسی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	مقدمه
۴	۱. ویژگی‌های کودتای ۲۲ می ۲۰۱۴
۷	۲. زمینه‌های کودتا
۱۱	۳. پیامدهای کودتا
۱۶	۴. واکنش دوگانه و متناقض آمریکا به کودتای تایلند
۱۷	نتیجه‌گیری
۱۹	منابع و مأخذ

کودتای نظامیان تایلند، زمینه‌ها و پیامدها

چکیده

تایلند به‌عنوان سرزمین کودتاها، چندین دهه بی‌ثباتی سیاسی را تجربه کرده است. این کشور طی هفت ماه گذشته شاهد اعتراض‌های خیابانی معترضان به دولت موقت بود که در جریان آن دست‌کم ۲۸ نفر کشته و صدها نفر زخمی شده‌اند. سرانجام کودتای ارتش تایلند به‌دنبال چند ماه ناآرامی و تنش در این کشور در اول خرداد ماه (۲۲ ماه می) صورت گرفت. در پی این کودتا، رئیس شورای نظامی، «پرایوت چان اوچا» ضمن منحل کردن دولت، قانون اساسی را نیز به حالت تعلیق درآورده است. همچنین طبق دستور شورای نظامی تایلند، تجمعات مردم ممنوع و حکومت نظامی حاکم شده است، اما اعتراض‌های خیابانی علیه کودتای ارتش در تایلند ادامه دارد و به‌رغم هشدارهای شورای نظامی، هزاران نفر در بانکوک، پایتخت این کشور به تظاهرات خود ادامه داده‌اند. درحال حاضر، شورای نظامی به رهبری «پرایوت چان اوچا»، فرمانده ارتش، کنترل کشور را به‌دست گرفته است. این شورا همچنین تعدادی از شخصیت‌های سیاسی از جمله «بینگ‌لاک شیناواترا»، نخست‌وزیر پیشین این کشور و تعدادی از طرفداران و مخالفان دولت را به‌منظور بازجویی دستگیر کرده است. تفاوت مهم کودتای ۲۰۱۴ با کودتاهای قبلی از جمله کودتای ۲۰۰۶ نیز در تعداد زیاد دستگیرشدگان است.

بحران سیاسی دیرینه تایلند و کودتای اخیر متعاقب آن دارای ریشه‌های تاریخی است که از منازعات سیاسی نشئت می‌گیرند. طرف‌های اصلی این نزاع، گروه‌های موسوم به سرخ‌جامگان و زردجامگانند که به ترتیب از طرفداران نخست‌وزیر منتخب «بینگلاک شیناواترا» و نهاد سلطنت یا به عبارتی گروه‌های طرفدار و مخالف دولت محسوب می‌شوند. در واقع، نوعی نزاع سیاسی با نقش‌آفرینی نهادهای سلطنت و ارتش همواره در تایلند حاکم بوده است. بر این اساس، رویه تاریخی مداخله نظامیان در سیاست تایلند به یکی از زمینه‌های مهم وقوع کودتاهای متعدد در این کشور تبدیل شده است. در شرایط موجود، مبارزه با فساد نیز به‌عنوان یکی از دستمایه‌های کودتاگران نظامی مطرح است. ارتش که چندین سال است خود را پیشگام مبارزه با فساد مالی و اقتصادی معرفی می‌کند، در بحران سیاسی اخیر نیز به ضرورت پایان دادن به فساد خانواده شیناواترا استناد می‌کند. اما نکته مهم آن است که کودتای ۲۰۱۴ نه تنها به خاتمه منازعات سیاسی در تایلند منجر نخواهد شد، بلکه تشدید شکاف‌های سیاسی و قطب‌بندی‌ها در این جامعه را به همراه خواهد داشت. از سوی دیگر، با توجه به موقعیت منطقه‌ای تایلند بروز هرگونه بی‌ثباتی در این کشور، منافع بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای به‌ویژه آمریکا را تحت تأثیر قرار می‌دهد. ابراز نگرانی کشورهای همسایه و موضع‌گیری واشنگتن در راستای لغو بخشی از کمک‌های نظامی سالیانه به بانکوک و لغو برنامه مانور نظامی مشترک با ارتش این کشور همگی دلالت بر پیامدهای کودتا در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی دارند.

کودتای نظامی در تایلند این کشور را در کانون توجه رسانه‌های جهان قرار داده است. تنش‌های سیاسی تایلند، آبان‌ماه سال گذشته پس از ارائه لایحه عفو عمومی توسط «بینگلوک شیناواترا» نخست‌وزیر این کشور به مجلس نمایندگان شروع و باعث شد معترضان، خیابان‌های بانکوک را تبدیل به میدان مبارزه با نخست‌وزیر کنند. این درگیری‌ها ده‌ها کشته و صدها مجروح بر جای نهاده است. مخالفان، لایحه مذکور را دستمایه بازگشت نخست‌وزیر اسبق «تاکسین شیناواترا» می‌دانند. وی در فاصله سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۶ نخست‌وزیر تایلند بود، اما سرانجام در پی یک کودتای نظامی سرنگون شد. وی تنها نخست‌وزیر تایلند است که توانست یک دوره چهارساله کامل در قدرت باقی بماند. تاکسین پس از سرنگونی به خارج کشور گریخت و خواهر وی بینگلوک به‌رغم تلاش هرگز موفق نشد زمینه بازگشت برادرش را به تایلند فراهم کند.

حکم دادگاه قانون اساسی تایلند در ۲۱ می نام بینگلوک شیناواترا را در کنار ۲۷ نخست‌وزیر دیگر این کشور که موفق نشدند تا پایان دوره چهارساله خود در قدرت باقی بمانند، ثبت کرد. عرصه سیاسی تایلند که از هفت ماه گذشته تاکنون دستخوش تنش‌های زیادی توسط گروه‌های مخالف و موافق دولت شده، سرانجام ارتش این کشور را به اعمال اختیارات براساس قانونی قدیمی به‌منظور اعلام حکومت نظامی و سپس مداخله برای دستگیری دولت سوق داد.

ارتش تایلند ۲۲ می (اول خرداد) با اعلام کودتای نظامی در این کشور، قانون اساسی را به حال تعلیق درآورد و بینگلوک شیناواترا را که از ۱۴ مردادماه ۱۳۹۰ در

قدرت بود بازداشت کرد. ورود ارتش به صحنه سیاسی، نوزدهمین کودتای نظامی را در این کشور آسیایی رقم زد. این درحالی است که دادگاه قانون اساسی تایلند یک روز پیش از آن، در تاریخ ۲۱ می با صدور حکمی اعلام کرد که بینگلوک شیناواترا قانون اساسی را نقض کرده است و باید از نخست‌وزیری کناره‌گیری کند. کابینه تایلند پس از صدور این حکم، «نیواتومرونگ بونسونگپایسان» وزیر بازرگانی را به‌عنوان نخست‌وزیر موقت این کشور انتخاب کرد و پس از کودتا نیز فرمانده ارتش تایلند خود را نخست‌وزیر موقت نامید.

۱. ویژگی‌های کودتای ۲۲ می ۲۰۱۴

در مقایسه با کودتای نظامی «بونیارا تاکلین» در سال ۲۰۰۶ که تحلیلگران با استناد به اقدامات نرم وی در براندازی دولت تاکسین، عنوان «کودتای نرم و آرام» بر آن نهادند، ویژگی عمده توطئه پرایوت، فرمانده ارتش تایلند، در سال ۲۰۱۴، بسیج عظیم نیروها و اعلام حکومت نظامی و سپس وضع قوانین محدودیت رفت‌وآمد و منع تجمعات است. در کودتای ۲۰۰۶، فقط پنج تن از متحدان و طرفداران اصلی تاکسین روانه زندان نظامی برای بازجویی شدند (در این زمان تاکسین برای شرکت در اجلاس سازمان ملل متحد در نیویورک به‌سر می‌برد). این برخورد محدود، به انتقادات فراوان از جانب برخی فرماندهان نظامی تندرو در تایلند منجر شد، زیرا به اعتقاد آنها ریشه‌کن‌سازی نفوذ تاکسین به اقدامات سرسختانه‌تری نیاز داشت (Crispin, 2014).

در مقابل، پرایوت بیش از ۱۵۰ تن از بازیگران سیاسی را که از طرفداران تاکسین بودند، بازداشت کرده تا در شورای حفظ نظم و صلح ملی شورای نظامیان حاکم مورد بازجویی قرار گیرند. به نظر برخی تحلیلگران و دیپلمات‌ها، بسیاری از افسران سابق ارتش و پلیس، نقش اصلی را در سازماندهی و تسلیح شاخه نظامی «ائتلاف دمکراتیک ملی علیه دیکتاتوری»^۱ که در آوریل و می ۲۰۱۰ به مقابله با نیروهای تحت فرماندهی پرایوت در خیابان‌های بانکوک پرداختند، ایفا کرده‌اند. شورای حفظ نظم و صلح ملی نظامیان حاکم، این افراد را از سفر به خارج کشور منع کرده است (Ibid).

پرایوت و شورای نظامیان حاکم با اعمال این قبیل محدودیت‌ها معتقدند که تاکسین و «ائتلاف دمکراتیک ملی علیه دیکتاتوری» از توان و اراده لازم برای ایجاد بی‌ثباتی در برابر کودتا برخوردار نیستند. این ارزیابی استراتژیک به بسیج آرام این ائتلاف منجر می‌شود، به‌گونه‌ای که برخی از آنها حول موضوع حفاظت از دمکراسی انتخاباتی در مقابل برنامه ضددمکراتیک «کمیته خلق برای اصلاحات دمکراتیک»^۲ و

1. The United Front for Democracy Against Dictatorship (UDD) یا National Democratic Alliance against Dictatorship,

که حامیانش را اصطلاحاً سرخ‌جامگان می‌نامند، یک گروه فشار سیاسی است که مخالف ائتلاف خلق برای دمکراسی و کودتای نظامی ۲۰۰۶ و حامیان و عاملان کودتاست.

2. The People's Democratic Reform Committee (PDRC) or People's Committee for Absolute Democracy with the King as Head of State,

کمیته خلق برای دمکراسی کامل با محوریت پادشاه به‌عنوان رئیس دولت یا کمیته اصلاحات دمکراتیک خلق، پوششی برای گروه‌های فشار سیاسی در تایلند است که هدف آن حذف نفوذ نخست‌وزیر پیشین تاکسین شیناواترا از صحنه سیاسی تایلند و اعمال اصلاحات سیاسی به‌وسیله یک شورای خلق غیردمکراتیک است. این گروه نقش اصلی را در بحران ۲۰۱۳-۲۰۱۴ تایلند ایفا کرده و تظاهرکنندگان بسیاری را در بانکوک بسیج کرده است.

برخی دیگر در برابر سازمان‌ها و گروه‌های مستقل که پیش از این بینگلوک را تهدید و سرانجام موجبات سقوط او را فراهم کردند، سازماندهی می‌شوند (Ibid).

این در حالی است که کودتاگران، خود را در موضع قدرتمندانه‌ای می‌بینند، زیرا سیاست‌های اخیر که تحت نفوذ تاکسین اتخاذ شدند، مانند لایحه عفو سیاسی اگرچه تاکسین را از جرم فساد تبرئه می‌کرد، اما به رهایی پرایوت و نخست‌وزیر وقت، آب‌هیسیت و جاجیا، از اتهام قتل عام اعضای «ائتلاف دمکراتیک ملی علیه دیکتاتوری» در سال ۲۰۱۰ نیز منجر می‌شد، اما مهمترین نتیجه این سیاست‌ها، کاهش حمایت‌ها از جنبش موسوم به «سرخ‌جامگان»^۱ است که نقش مهمی در تشجیع کودتاچیان داشته است. از این دیدگاه، امروزه باور بر این است که طرح بینگلاک در زمینه حمایت یارانه‌ای از برنج به‌عنوان یک اقدام عامه‌پسندانه که حزب وی را در انتخابات ۲۰۱۱ به پیروزی رساند، حمایت مردمی را از «ائتلاف دمکراتیک ملی علیه دیکتاتوری» و حزب پیوتای^۲ در میان بسیاری از کشاورزان کاهش داده است. مخالفان از «ائتلاف دمکراتیک ملی علیه دیکتاتوری» با مقاومت اندکی سرکوب شدند و تظاهرکنندگان «کمیته خلق برای اصلاحات دمکراتیک» به اعتراضات ۶ ماهه ضددولتی خاتمه داده و از کودتا به‌عنوان پیروزی بر ضد تاکسین استقبال کردند (Ernest, 2014).

تاکسین و طرفدارانش در «ائتلاف دمکراتیک ملی علیه دیکتاتوری» در تلاشند تا نشان دهند که محاسبات پرایوت و کودتاچیان درباره قدرت و موقعیت خویش اشتباه بوده است، زیرا آنها خود را دارای برنامه و استراتژی مبارزاتی می‌دانند. رویکرد

1. Red Shirt
2. Peua Thai party

تاکسین و هوادارانش درباره کیفیت تلفیق دیپلماسی و خشونت، نقش مهمی در آینده ثبات سیاسی در تایلند و سطح خشونت‌های نظامی در این کشور خواهد داشت. در پرتو قانون نظامی که ارتش وضع کرده، احتمالاً هرگونه پاسخ به کودتا در قالب شورش از استان‌های شمالی و شمال شرقی که کمتر در معرض سرکوب نظامی بوده‌اند نشئت می‌گیرد (Ibid).

تاکسین نقش مهمی نیز در جامعه بین‌المللی ایفا کرده و توانسته حمایت اعضای این جامعه را جلب کند. کشورهای غربی از جمله ایالات متحده آمریکا آشکارا از کودتای غیرقانونی پرایوت اعلام نارضایتی کرده و از تحریم‌های تنبیهی سخن گفته‌اند. به نظر می‌رسد که هدف تاکسین جلب حمایت کشورهای غربی برای ایجاد دولت در تبعید است که احتمالاً مقر آن در کامبوج خواهد بود. به همین دلیل است که شورای نظامیان حاکم، محدودیت‌هایی بر جنبش‌های طرفدار سیاسی تاکسین و همچنین فشارهایی بر سیاستمداران متحد او اعمال کرده است.

۲. زمینه‌های کودتا

مهمترین زمینه‌ها و عوامل بسترساز کودتا در تایلند را باید در بستر و ساخت سیاسی این کشور جستجو کرد. صف‌آرایی دیرینه جناح‌ها و گروه‌های سیاسی در برابر یکدیگر که به تناسب شرایط و موقعیت‌ها با دستمایه‌های مختلف صورت گرفته، از ریشه‌های تاریخی این روند منازعه‌آمیز حکایت می‌کند. بر این اساس، مهمترین

زمینه‌های کودتای اخیر در تایلند را که ابتدا جنبه قضایی و سپس جنبه نظامی یافته، می‌توان به شرح زیر طبقه‌بندی کرد:

۱-۲. نزاع قدرت با محوریت نهاد سلطنت و ارتش

ورود ارتش به عرصه سیاسی و اعلام حکومت نظامی در تایلند و در نهایت کودتای نظامی، آخرین اقدامی بود که تایلند را وارد مرحله جدیدی از تنش و رقابت سیاسی کرد. به باور کارشناسان، دادگاه قانون اساسی تایلند که حکم برکناری خانم شیناواترا را در ۷ می (۱۷ اردیبهشت) صادر کرد و ارتش که پس از برکناری وی، در ۲۲ می (اول خرداد) با کودتای نظامی وارد عرصه سیاسی تایلند شد، هر دو در خدمت نهاد مهمی به نام نهاد سلطنت قرار دارند که قدمت طولانی در تایلند دارد (Aljazeera, 26 May, 2014). این کودتا در شرایطی به وقوع پیوست که پیش از این، نقش نهاد سلطنت و ارتش در ۱۸ کودتا و شبه‌کودتا و تغییر ۲۷ نخست‌وزیر گذشته تایلند قابل کتمان نیست. درحال حاضر نیز، برکناری خانم شیناواترا نخست‌وزیر تایلند به موجب اعمال صلاحیت قضایی و بعد از آن کودتای نظامی ارتش بدون کارگردانی و صحنه‌گردانی نهاد سلطنت به‌عنوان مهمترین نهاد ساختار قدرت تایلند قابل تصور نیست.

این تحلیل، زمانی رنگ و بوی واقعی به‌خود می‌گیرد که توجه شود درحال حاضر نخبگان وابسته به کاخ پادشاهی از مخالفان دولت خانم شیناواترا حمایت می‌کنند. آنها خانواده شیناواترا را که از سال ۲۰۰۱ در همه انتخابات پارلمانی پیروز شده است، تهدیدی برای نظام پادشاهی می‌دانند. طبق گزارش‌ها با توجه به شرایط

موجود، بعید نیست که ارتش تا زمان تاجگذاری پادشاه جدید تایلند، قدرت را در اختیار داشته باشد. رهبر کودتا، ژنرال «پرایوت چان اوچا»، پس از اعلام کودتا به دیدار پادشاه تایلند رفت تا به گفته مقام‌های ارتش دلایل لزوم کودتا را برای او شرح دهد. در مقابل، حزب حاکم پیوتا (شیناواترا) در میان مردم روستایی و طبقه متوسط طرفداران جدی دارد و به باور بسیاری از کارشناسان این موضوع یکی از دلایل برکناری خانم شیناواترا محسوب می‌شود. تقابل مخالفان با دولت وی در شرایطی ادامه یافت که حزب او با توجه به حمایت قشر ضعیف و طبقه متوسط تایلند توانست در انتخابات ۱۳ بهمن‌ماه سال ۱۳۹۲ تایلند پیروز انتخابات پارلمانی شود، ولی به‌رغم این پیروزی دادگاه قانون اساسی تایلند روز اول فروردین‌ماه ۱۳۹۳ نتایج انتخابات سراسری مجلس نمایندگان این کشور را باطل اعلام کرد و از آن به بعد به حجم اعتراض‌های داخلی این کشور افزوده شد. هشدارهای شورای نظامی به معترضان و سرکوب آنها نه تنها به محدود شدن دامنه تظاهرات منتهی نشد، بلکه بر دامنه و شدت آن نیز افزوده است (Johnson and Pitman, 2014).

۲-۲. رویه تاریخی مداخله نظامیان تایلند در سیاست

براساس یک قانون قدیمی در تایلند، ارتش حق دارد در صورت به مخاطره افتادن ثبات و امنیت کشور، دست به اقدام مداخله‌جویانه بزند. پادشاه تایلند از موقعیت و محبوبیت قابل توجهی در میان مردم و اکثر جناح‌ها و احزاب سیاسی برخوردار است، هرچند مخالفان بینگلاک شیناواترا، او و حامیانش را به عدم وفاداری لازم به شخص پادشاه متهم می‌کنند. در همین راستا، روز ۲۰ می فرماندهان ارتش اعلام

کردند برای حفظ نظم و قانون و پایان دادن به بحران سیاسی، مقررات حکومت نظامی را بر تایلند حاکم ساخته‌اند. نظامیان تایلند با استناد به قانون سال ۱۹۱۴ این کشور و اختیارات گسترده‌ای که قانون یاد شده در شرایط بحرانی به ارتش می‌دهد، نیروهای مسلح را با تجهیزات زرهی همچون تانک و نفربر به خیابان‌های بانکوک و دیگر نقاط مهم این کشور فرستاده و بسیاری از ایستگاه‌های تلویزیونی را تسخیر کردند. پرایوت چان اوچا فرمانده ارتش تایلند در بیانیه اعلان حکومت نظامی تصریح داشته، این حرکت نظامیان به هیچ‌وجه کودتا نیست و فقط برای ایمنی مردم صورت گرفته است. از این‌رو مردم بدون هیچ هراس و نگرانی به فعالیت‌های عادی خود ادامه دهند. این درحالی است که بسیاری از تحلیلگران آن را کودتای نرم نامیده و مقدمه‌ای بر وقوع کودتای سخت دانستند. در نهایت نیز ارتش دست به کودتا زده و فرمانده آن نیز خود را نخست‌وزیر موقت کشور اعلام کرده و نخست‌وزیر حاکم و تعدادی از سیاستمداران و رهبران احزاب موافق و مخالف دولت را تحت نظر و بازداشت قرار داده و بیش از ۱۵۵ نفر از شخصیت‌های سیاسی را هم از خروج از کشور بدون مجوز ارتش منع کرده است. همان‌طور که اشاره شد تایلند از سال ۱۹۴۹ میلادی تاکنون ۱۸ کودتا و شبه‌کودتا را تجربه کرده و ۲۷ نخست‌وزیر را شاهد بوده است.

به‌نظر تحلیلگران، ارتش یکی از ابزارهای اصلی اقلیتی است که سال‌هاست با دولت‌های حاکم اختلاف داشته و به سرنگون‌سازی آنها مبادرت ورزیده است. این گروه، خود را به‌عنوان نهادهای سنتی و سلطنتی می‌دانند و ارتش بخش مهمی از این نهادها را تشکیل می‌دهد. فرمانده ارتش تایلند اخیراً اظهار داشته که یکی از مأموریت‌های اصلی ارتش، حفظ نهاد سلطنت است (Harlan, 2014).

۳-۲. مبارزه با فساد

در کنار صدور رأی دادگاه قانون اساسی، بینگلوک شیناواترا هم‌اکنون با پرونده حقوقی دیگری در ارتباط با پرداخت یارانه برنج مواجه است که کمیسیون مبارزه با فساد، آن را به مجلس سنا ارسال کرد. پرداخت یارانه برای خرید برنج از کشاورزان تایلندی بخشی از سیاست‌های دولت بینگلوک بود. براساس این طرح، دولت تایلند برنج کشاورزان را با مبلغی بیشتر از قیمت بازار خریداری می‌کرد. اجرای این برنامه دولت تایلند را از نظر مالی دچار چالش کرد و خشم مخالفان سیاسی را برانگیخت. مخالفان اجرای این طرح ادعا کردند طرح یارانه برنج برای جذب آرای روستائیان اجرا شده و ضمن ترویج فساد در تایلند، ضربه سنگینی به صنعت تولید برنج این کشور وارد کرده است (Aljazeera, 8 May, 2014). بر این اساس، مبارزه با فساد به یکی دیگر از دستمایه‌های مخالفان در سرنگونی دولت حاکم تبدیل شد، درحالی که شواهد حکایت از انگیزه‌های سیاسی آنها دارد. گذشته از اینکه طرفداران رویه‌های دمکراتیک نیز به این اقدام دولت که عوام‌پسندانه و با انگیزه کسب یا خرید رأی در انتخابات صورت گرفته، انتقاد وارد می‌کنند، اما این خود به تنهایی مصداق فاحش فساد اقتصادی و مستلزم اقدام نظامی در قالب کودتا تلقی نمی‌شود.

۳. پیامدهای کودتا

کودتای ۲۰۱۴ تایلند با توجه به ویژگی‌های خاص خود دارای پیامدهای معناداری است که در سطوح داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی قابل شناسایی است. مهمترین این پیامدها را می‌توان به شرح زیر طبقه‌بندی کرد:

۳-۱. تشدید قطب‌بندی در جامعه تایلند

قبل از اینکه ارتش تایلند وارد عمل شود و با اعلام حکومت نظامی و سپس کودتا به نمایش قدرت بپردازد، این کشور درگیر یک شکاف سیاسی عمیق بود. هفت‌ماه تنش سیاسی تایلند با برکناری بینگلوک شیناواترا از سمت نخست‌وزیری در تاریخ ۷ ماه می، شکاف سیاسی موجود را به اوج رسانده و ارتش هم با اعلام کودتا، قدرت را به‌دست گرفت، اما واقعیتی که درباره تایلند وجود دارد این است که بینگلوک شیناواترا با رأی مردم انتخاب شد و از سال ۲۰۰۱ تاکنون او و برادرش تاکسین در تمام انتخابات‌ها با رأی قاطع مردم پیروز شده‌اند. تاکسین شیناواترا در سال ۲۰۰۶ در جریان یک کودتا برکنار شد و در ۷ ماه می هم خواهرش با کودتایی قضایی برکنار شد. در خوشبینانه‌ترین وضعیت می‌توان گفت توجیه این کودتاها بی‌معناست و در بدبینانه‌ترین حالت هم باید گفت که وضعیت به‌وجود آمده تهدیدآمیز است (Aljazeera, 26 May, 2014).

در سال‌های گذشته حزب حاکم پیوتای و طرفداران آن که به سرخ‌جامگان مشهورند، پیروز انتخابات این کشور بوده‌اند. در مقابل، زردجامگان که در اقلیت و زیر سایه پشتیبانی نهادهای قدرتمندی چون دربار و ارتش قرار دارند، فرآیندهای مردم‌سالارانه و نتایج انتخابات عمومی را نپذیرفته و به‌دنبال سرنگونی دولت از راه لشگرکشی خیابانی بوده‌اند. درواقع، ریشه منازعات سیاسی اخیر در تایلند که منجر به درگیری‌های خیابانی میان پلیس و مخالفان دولت حاکم شده، جنگ چندین ساله قدرت میان دو گروه فوق‌الذکر است. آنچه در این کشور اتفاق افتاد و زمینه‌ساز تنش‌های روزهای اخیر شده، این است که در سال ۲۰۰۶ ارتش تایلند علیه دولت

شیناواترا دست به کودتایی زد که بهانه آن اتهام فساد مالی علیه نخست‌وزیر شیناواترا بود، اما علت اصلی این کودتا در حقیقت نگرانی ارتش و پادشاه یا به عبارتی نیروهای سلطنت‌طلب نسبت به افزایش روزافزون قدرت و نفوذ سیاسی شیناواترا در سراسر تایلند است، زیرا تجربه نشان داده پس از کودتای ۲۰۰۶ در انتخابات، طرفداران شیناواترا با توجه به پایگاه و محبوبیت عمومی که داشتند، قدرت را به دست گرفتند و زمینه بازگشت طرفداران وی به صحنه فراهم شد.

بنابراین، تاریخ پرفرازونشیب سیاسی در تایلند بیانگر نوعی قطب‌بندی سیاسی در این کشور است که تحت تأثیر تشدید تعارضات طی چند دهه گذشته، شکاف بیشتری را به نمایش گذاشته است. در این تحولات کماکان نهادهای ارتش، سلطنت و دادگاه قانون اساسی تایلند، از کودتا حمایت می‌کنند و به‌نظر می‌رسد با افزایش اعتراض‌ها، ارتش در مقام قدرتی که ارکان حکومت را چون ابزاری در دست دارد و جریان‌های سیاسی مختلفی را از پشت پرده حمایت می‌کند، تدابیر امنیتی سخت‌تری علیه مخالفان اتخاذ خواهد کرد (Harlan, 2014).

بر این اساس، نوعی قطب‌بندی میان موافقان و مخالفان دولت ظهور کرده که به‌نظر می‌رسد با کودتای ارتش از شدت بیشتری برخوردار شده است. اکنون آینده تایلند در هاله‌ای از ابهام قرار گرفته است، زیرا برکناری شیناواترا و نتایج انتخابات بعدی به تنش‌های کنونی پایان نخواهد داد و هرج‌ومرج در این کشور ادامه خواهد داشت. به‌عبارتی تایلند اکنون میان طرفداران و مخالفان شیناواترا قطب‌بندی شده است و هرکدام از نتایج روندهای بعدی برای دیگری شکست محسوب می‌شود و درگیری‌هایی را به‌دنبال خواهد داشت که به نوبه خود به تشدید قطب‌بندی جاری

منتهی خواهد شد. درگیری در جریان اعتراضات اخیر، نمایانگر منازعه‌ای است که تعیین می‌کند تایلند در قرن ۲۱ چه نوع کشوری خواهد بود. از یک طرف پایگاه سنتی قدرت در ارتش و احزاب سیاسی تکنوکرات وجود دارد و از طرف دیگر سیاستمداران پوپولیست که توسط تاکسین شیناواترا حمایت می‌شوند.

تحركات جاری در این کشور به‌روشنی گویای تشدید این تعارضات است. علی‌رغم ممنوعیت‌های اعلام شده، بیش از یک هزار نفر از معترضان مخالف کودتا در تایلند به برگزاری تظاهرات در بانکوک مبادرت کردند. این تظاهرات در حالی برگزار شده است که یکی از ژنرال‌های ارشد تایلند به مردم این کشور درباره پیوستن به گروه‌های معترض به کودتا در تظاهرات‌های خیابانی هشدار داد و گفت قوانین دمکراتیک عادی در زمانی که نظامیان در مرکز بانکوک برای جلوگیری از تظاهرات تجمع کرده‌اند، نمی‌تواند اجرا شود. ژنرال پرایوت چان اوچا همچنین از دستگیری شماری از سیاستمداران و فعالان سیاسی که بسیاری از آنها با دولت قبلی در ارتباط بودند، نیز دفاع کرد.

۲-۳. نگرانی همسایگان

تایلند به‌دلیل موقعیت خاص برای کشورهای منطقه و حتی آمریکا حائز اهمیت است، زیرا این کشور از اعضای مهم منطقه آسیای جنوب شرقی است که گردش مالی بالایی داشته و رشد اقتصادی آن هم گرچه با نوسان، اما روزافزون بوده است. بحران‌های سیاسی و کودتاهای پی در پی طی چنددهه گذشته همواره تأثیر منفی بر روندهای اقتصادی تایلند داشته است. بر همین اساس، در شرایط بحران سیاسی اخیر نیز

تداوم وضع موجود می‌تواند اقتصاد تایلند را تا مرز ورشکستگی پیش ببرد که این مسئله به دلیل پیوستگی اقتصاد آن منطقه با منطقه یعنی اتحادیه آ.سه.آن و همین‌طور آمریکا می‌تواند به بحران فراگیرتری بیانجامد. بنابراین کشورهای منطقه بیشتر نگران اوضاع اقتصادی تایلندند (Flowers, 23 May, 2014). در توضیح مطلب باید افزود که تایلند با تمامی همسایگان خود به‌استثنای کشورهای منطقه هند و چین^۱ روابط دوستانه و نزدیکی برقرار ساخته است و همراه با کشورهای مالزی، اندونزی، سنگاپور، برونئی و فیلیپین در آ.سه.آن عضویت دارد که تقویت و گسترش این اتحادیه از اهداف عمده سیاست خارجی آن است. با انعقاد قرارداد صلح و فروکش کردن بحران کامبوج، تایلند سیاست تبدیل میدان جنگ هندوچین به بازار فروش کالا با هدف تأسیس بانکوک به‌عنوان دروازه ورود به این حوزه را اتخاذ کرد. با توجه به چنین موقعیت منطقه‌ای، رخدادهای تایلند در روزهای گذشته افزون بر خشمگین ساختن هواداران دولت، به نگرانی برخی همسایگان آن نیز دامن زده و سبب بروز گمانه‌زنی‌های منفی در مورد پیامدهای منفی کودتا نه تنها در حوزه اقتصاد ملی این کشور، بلکه در روندهای اقتصادی منطقه‌ای شده است.

نتیجه اجتناب‌ناپذیر کودتا بی‌ثباتی سیاسی با پیامدهای اقتصادی و ادامه آن در آینده قابل پیش‌بینی است. این درحالی است که کشورهای شرق آسیا به‌طور کلی و کشورهای آسیای جنوب شرقی به‌طور مشخص، استراتژی کلان خود را نیل به رشد و توسعه اقتصادی تعریف کرده‌اند که جز در سایه ثبات سیاسی و همگرایی منطقه‌ای

۱. هند و چین منطقه‌ای است در جنوب شرق آسیا و شامل کشورهای ویتنام، کامبوج، میانمار، تایلند و بخشی از مالزی می‌شود. از منظر تاریخی، این کشورها عمدتاً تحت نفوذ هند و چین به درجات متفاوت بوده‌اند.

میسر نخواهد بود. از این رو است که کشورهای همسایه نگرانی خود را از تحولات داخلی تایلند ابراز داشته‌اند، زیرا از نظر آنها این قبیل رخدادها می‌توانند دارای بازتاب‌های منطقه‌ای معنادار باشند. البته در توضیح مطلب باید افزود که رهبر کودتا و نخست‌وزیر موقت تایلند اعلام کرده تحولات داخلی این کشور تأثیری بر سیاست خارجی و منطقه‌ای آن نخواهد داشت و روندهای منطقه به سیاق سابق ادامه خواهند یافت، اما این اظهارنظرها الزاماً در جلب اعتماد شرکا و همسایگان این کشور مثرترم واقع نمی‌شوند.

۴. واکنش دوگانه و متناقض آمریکا به کودتای تایلند

آمریکا در واکنش به کودتای نظامیان تایلند، مبلغ ۳/۵ میلیون دلار از کمک‌های نظامی خود به این کشور را به حالت تعلیق درآورده است. این مبلغ حدود یک‌سوم از مجموع کمک نظامی است که آمریکا سال‌بانه به تایلند ارائه می‌کند. طبق اظهارات سخنگوی وزارت خارجه آمریکا، لغو باقی‌مانده کمک ۱۰/۵ میلیون دلاری به تایلند نیز در دست بررسی است. آمریکا پس از آنکه فرمانده ارتش تایلند رسماً اعلام کودتا علیه دولت کرد، از این اقدام انتقاد کرده و خواستار بازگرداندن قدرت به غیرنظامیان شد (Lambert and Mohammed, 24 May, 2014). واشنگتن برای اثرگذاری بر سیاست‌های کشورهای مختلف، سالیانه کمک‌هایی را در قالب برنامه‌های نظامی، آموزشی و مدنی به این کشورها ارائه می‌کند تا در مواقع نیاز از آنها به‌عنوان اهرمی برای پیشبرد اوضاع در راستای نظرات خود استفاده کند. این سیاست در مورد

برخی مناطق دیگر هم اجرا می‌شود. به‌عنوان مثال، آمریکا در جریان ناآرامی‌های سال گذشته مصر که به روی کار آمدن نظامیان منجر شد، ضمن اینکه از شناسایی اقدام نظامیان این کشور به‌عنوان کودتا خودداری کرد، درصدد برآمد از این ابزار برای کنترل اوضاع بهره‌برداری به‌عمل آورد، اما تعلیق این کمک‌ها نتوانست تأثیری برای تحولات داخلی مصر داشته باشد. در مقابل، تحولات تایلند را بلافاصله خلاف رویه‌های دمکراتیک اعلام و کودتا را تقبیح کرده و خواستار اعاده شرایط عادی در این کشور شده است. انتقادات آمریکا در حالی مطرح می‌شود که دستگاه دیپلماسی تایلند مشغول برقرار ساختن رابطه حامی - وابسته با مثلث استراتژیک آمریکا - چین - ژاپن در آسیاست. بنابراین، حضور آمریکا در پویش‌های سیاسی منطقه در نتیجه بحران سیاسی کشورهای شرق آسیا با چالش مواجه می‌شود. از این‌رو است که واکنش جدی‌تری از سوی واشنگتن مشاهده می‌شود که البته بیانگر سیاست دوگانه این کشور بدون توجه به اصول، در شرایط و مناطق مختلف است.

نتیجه‌گیری

تایلند در حالی مداخله نظامیان در سیاست را تجربه می‌کند که اقتصاد آن کشور طی سال‌های گذشته رشد پرنوسانی داشته است. از این‌رو، وقوع رویدادهایی مانند کودتا نه‌تنها عرصه سیاست داخلی این کشور، بلکه سیاست منطقه را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. کودتای اخیر در این کشور در بستر نقش تاریخی نهاد ارتش و حمایت نهاد سلطنت صورت پذیرفته که انگیزه اصلی آنها محدودسازی نفوذ خانواده شیناواترا در

راستای حفظ جایگاه و موقعیت دربار تایلند است. این اقدام ارتش که با هدف اعلام پایان دادن به تنش‌ها و ناآرامی‌های داخلی صورت پذیرفته، نه تنها نقطه پایانی بر این بی‌ثباتی‌ها نخواهد بود، بلکه با تشدید قطب‌بندی‌های داخلی بر شدت التهابات سیاسی این کشور خواهد افزود.

کودتای اخیر یک پیام ناگوار دارد مبنی بر اینکه تایلند دیگر یک کشور پویا و فعال نیست. رفتار و گفتار ژنرال پرایوت با آنچه ادعا دارد تا هدف کودتا را توجیه کند، در تناقض است. از این دیدگاه، کودتا به‌عنوان ابزاری مدنی برای آرام کردن کشور استفاده می‌شود، درحالی که در بیانیه ارتش، قانون اساسی سال ۲۰۰۷ تایلند به حالت تعلیق درآمده است. واضح است که تعلیق قانون اساسی ۲۰۰۷ اقدامی نامشروع و غیرقانونی است و نشان می‌دهد این کشور در درون خود با چالش‌های سیاسی بزرگی مواجه است، زیرا تجربه تاریخی نشان می‌دهد، کودتا و حکومت نظامی نمی‌تواند نظم و صلح پایدار را به ارمغان بیاورد. روندهای سیاسی پرفرازونشیب تایلند که کودتاهای متعددی را طی چند دهه تجربه کرده، به‌روشنی گویای ناکامی کودتا در برقراری نظم و ثبات است. در همین راستا، هرچند ارتش کمپ‌های معترضان تایلندی را برچید اما این حرکت می‌تواند رویارویی بین سرخ‌جامگان یعنی همان طرفداران خانواده شیناواترا و زردجامگان را که مخالف این خانواده و نزدیک به طبقه اشراف تایلندند، تحریک و تشدید کند.

ازسوی دیگر، از آنجا که تایلند در سال‌های اخیر به یکی از بازیگران اقتصادی مهم منطقه تبدیل شده، بروز چنین رویدادهایی بی‌شک فضای سیاسی و اقتصادی منطقه را نیز تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. ابراز نگرانی کشورهای همسایه در همین راستا قابل

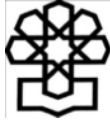
ارزیابی است. آنها منافع کلان خود را در ثبات و امنیت اقتصادی تعریف کرده‌اند و از آنجا که ثبات سیاسی نقش تعیین‌کننده‌ای در این راستا دارد، بروز هرگونه ناامنی می‌تواند چشم‌انداز رشد اقتصادی منطقه را تیره و تار سازد. به‌ویژه آنکه تایلند از جمله بازیگران مهمی است که از موقعیت برجسته‌ای در روندهای اقتصادی و سیاسی منطقه‌ای برخوردار است. از این‌رو کودتایی با وسعت و دامنه آنچه در تایلند رخ داده، موجبات نگرانی فزاینده همسایگان را فراهم ساخته است. این نگرانی‌ها محدود به منطقه نبوده و دارای بازتاب‌های بین‌المللی نیز شده است. آمریکا درحالی خواهان اعاده روندهای دمکراتیک در تایلند است و کودتا در این کشور را به چالش کشیده که پیش از این، الگوی رفتاری دوگانه را از خود نشان داده است. بنابراین، تحولات تایلند که چشم‌انداز آن در هاله‌ای از ابهام قرار دارد، بازتاب‌هایی در سطوح مختلف می‌یابد که پیامدهای منفی آن دامنگیر پویش‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی خواهد بود.

منابع و مآخذ

1. Crispin, Shawn W. Thai coup leader tightens grip, Asia Times, 23 May, 2014, in: http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/SEA-01230514.html
2. Crispin, Shawn W. Thailand put under martial law, Asia Times, 20 May, 2014, in: http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/SEA-01200514.html
3. Ernest, Z. Bower and Gregory B. Poling. Thailand's Coup: Generals Roll the Dice, 23 May, 2014, in: <http://csis.org/publication/thailands-coup-generals-roll-dice>

4. Thai military ruler 'wins royal backing', 26 May, 2014, in: <http://www.aljazeera.com/news/asia-pacific/2014/05/thai-military-ruler-receives-royal-backing-201452642650311570.html>
5. Thai military ruler 'wins royal backing' , 26 May, 2014, in: <http://www.aljazeera.com/news/asia-pacific/2014/05/thai-military-ruler-receives-royal-backing-201452642650311570.html>
6. Johnson, Kay and Todd Pitman. Thai junta warns protesters patience is ebbing, 2014, in: http://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/thai-coup-leaders-summon-academics-journalists/2014/05/24/45797f3a-e3a0-11e3-9442-54189bfla809_story.html
7. Harlan, Chico. Five reasons a coup was staged in Thailand, again, 23 May, 2014, in: [http://www.washingtonpost.com/blogs/worldviews/wp/2014/05/23/five-reasons-why-a-coup-was-staged-in-thailand-again/-](http://www.washingtonpost.com/blogs/worldviews/wp/2014/05/23/five-reasons-why-a-coup-was-staged-in-thailand-again/)
8. Thai corruption probe finds Yingluck guilty, 8 May, 2014, in: <http://www.aljazeera.com/news/asia-pacific/2014/05/thai-corruption-probe-finds-yingluck-guilty-201458101549841190.html>
9. Andrew, Flowers. How Thailand's Coup Could Affect Its Economy, 23 May, 2014, in: <http://fivethirtyeight.com/datalab/how-thailands-coup-could-affect-its-economy/>
10. Lambert, Lisa and Arshad Mohammed. U.S. cancels military exercise, visits after Thai coup, 24 May, 2014, in: <http://www.reuters.com/article/2014/05/24/us-thailand-protests-usa-idUSBREA4N0AJ20140524>

شماره مسلسل: ۱۳۷۲۹

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: کودتای نظامیان تایلند، زمینه‌ها و پیامدها

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست خارجی)

تهیه و تدوین: فاطمه سلیمانی

ناظر علمی: مهدی امیری

مقتضی: معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی

ویراستار ادبی: قاسم میرخانی

واژه‌های کلیدی:

۱. تایلند

۲. کودتا

۳. آسیا

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۳/۲۰